

86. Perjantaina 23 päivänä syyskuuta 1994

kello 13

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Ulkopuolella päiväjärjestyksen

tehdään päätös hallituksen harjoittamaa talous- ja työllisyyspolitiikkaa koskevasta ed. Hautalan ym. välikysymyksestä n:o 5 3034

Vaaleja:

1) Maa- ja metsätalousvaliokunnan täydennysvaali 3035

Kolmas käsittely:

2) Ehdotus laiksi eräistä poikkeuksista kuntien valtionosuuslain 3 ja 4 §:n säännöksiin vuosina 1994 ja 1995 3036

Hallituksen esitys n:o 115
Hallintovaliokunnan mietintö n:o 8

3) Ehdotukset laeiksi Oulun yliopistosta annetun lain ja Lappeenrannan teknillistä korkeakoulusta annetun lain muuttamisesta 3036

Hallituksen esitys n:o 83
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 10

4) Ehdotus laiksi tapaturmavakuutuslain muuttamisesta 3037

Hallituksen esitys n:o 116
Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö n:o 20

5) Ehdotukset laeiksi työ- ja kansaneläkelainsäädännön muutoksenhakusäännösten uudistamisesta 3037

Hallituksen esitys n:o 117
Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö n:o 21

6) Ehdotus laiksi työntekijäin eläkelain muuttamisesta 3040

Hallituksen esitys n:o 118
Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö n:o 22

Toinen käsittely:

7) Ehdotus laiksi väestötietolain 2 §:n muuttamisesta 3041

Hallituksen esitys n:o 122
Hallintovaliokunnan mietintö n:o 9

Esitellään:

8) Ed. Rimmin ym. lakialoite n:o 53 laiksi vuosilomalain 3 §:n muuttamisesta 3042

9) Ed. Kauton ym. lakialoite n:o 54 laiksi tuloverolain 58 §:n muuttamisesta 3043

Pöydällepanoa varten esitellään:

10) Lakivaliokunnan mietintö n:o 13 hallituksen esityksestä laiksi maakaaren 1 luvun 3 §:n muuttamisesta (HE 121) 3041

11) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 38 hallituksen esityksen johdosta laiksi suurilta kana- ja sikatalousyrityksiltä kannettavista markkinoimismaksuista annetun lain kumoamisesta (HE 101) 3041

12) Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö n:o 23 hallituksen esityksestä laiksi veripalvelutoiminnasta (HE 128) ”

13) Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö n:o 24 hallituksen esityksestä laiksi rintamaveteraanien varhaiseläkkeestä annetun lain 12 §:n muuttamisesta (HE 165) ”

Puhetta johtaa ensimmäinen varapuhemies Paakkinen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat Astala, Hacklin, Hiltunen, Hurskainen, Kivelä, Laukkanen M., Linnainmaa, Mattila, Norrback, Pykäläinen, Roos T., Rusanen ja Salolainen.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä virkatehtävien vuoksi edustajat Astala, Hiltunen, Linnainmaa, Mattila, Pykäläinen, T. Roos ja Salolainen sekä yksityisasioiden vuoksi edustajat Hacklin, Hurskainen ja Kivelä.

Uusia hallituksen esityksiä

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että tasavallan presidentti on tänään antanut eduskunnalle hallituksen esitykset n:ot 181—188.

Hallituksen esityksen n:o 82 peruuttaminen

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että tasavallan presidentti on tänään peruuttanut eduskunnalle annetun hallituksen esityksen n:o 82 laiksi korkeakoululaitoksen kehittämisestä annetun lain 3 §:n väliaikaisesta muuttamisesta.

Työjärjestyksen 54 §:n mukaan on peruutuksen tapahtuessa asian käsittely lopetettava. Eduskunta päättäneenä antaa peruutuksen tiedoksi sivistysvaliokunnalle, jonka valmisteltavana puheena oleva esitys on.

Hyväksytään.

Kirjalliset kysymykset

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että eduskunnalle ovat, puhemiehelle osoitettuina, saapuneet vastaukset kirjallisiin kysymyksiin n:ot 488, 491—493 ja 496—498. Nämä kysymykset vastauksineen on nyt jaettu edustajille.

Ed. Hautalan ym. välikysymys hallituksen harjoittamasta talous- ja työllisyyspolitiikasta

Ensimmäinen varapuhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyksen tehdään päätös hallituksen harjoittamaa talous- ja työllisyyspolitiikkaa koskevasta ed. Hautalan ym. välikysymyksestä n:o 5. Keskustelu asiasta julistettiin viime keskiviikon istunnossa päättyneeksi.

Valtiopäiväjärjestyksen 37 §:n 2 momentin mukaisesti esitän nyt eduskunnan hyväksyttäväksi yksinkertaisen päiväjärjestykseen siirtymisen, jonka sanamuoto on seuraava: ”Kuultuansa annetun selityksen eduskunta siirtyy päiväjärjestykseen.” Kutsun tätä puhemiehen ehdotukseksi.

Vastoin puhemiehen ehdotusta on tehty kolme ehdotusta perustelluksi päiväjärjestykseen siirtymiseksi, jotka ovat seuraavat:

Ed. Hautala ed. Halosen kannattamana on ehdottanut seuraavaa sanamuotoa: ”Kuultuaan hallituksen vastauksen eduskunta toteaa, että

1) hallitus on epäonnistunut työllisyyden parantamisessa siitä huolimatta, että tuotanto on alkanut kasvaa,

2) hallitus on murttanut hyvinvointiyhteiskunnan taloudellisen perustan, kun se on laiminlyönyt valtion tulopohjan vahvistamisen,

3) hallitus ei ole uudistanut sosiaaliturvaa ja sen rahoitusta työntekoa, työllistämistä ja opiskelua kannustavaksi

ja että hallitus ei nauti eduskunnan luottamusta,

ja siirtyy päiväjärjestykseen.”

Ed. Kallis ed. Kankaanniemen kannattamana on ehdottanut seuraavaa sanamuotoa: "Kuultuaan hallituksen vastauksen eduskunta edellyttää hallitukselta uuden kansallisen strategian ensimmäisenä askeleena valtiontalouden oikeudenmukaiseen tasapainottamiseen ja työllisyyden parantamiseen tähtäävän laajan yhteisvastuusopimuksen laatimista,

ja siirtyy päiväjärjestykseen."

Ed. Mäkipää ed. Vistbackan kannattamana on ehdottanut seuraavaa sanamuotoa: "Eduskunta toteaa, että hallitus on täydellisesti epäonnistunut talous- ja työllisyyspolitiikassaan eikä nauti eduskunnan luottamusta, ja siirtyy päiväjärjestykseen."

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksissä ehdotan meneteltäväksi siten, että ensin äänestetään ed. Mäkipään ehdotuksesta ed. Hautalan ehdotusta vastaan, sen jälkeen voittaneesta ed. Kalliksen ehdotusta vastaan ja lopuksi voittaneesta puhemiehen ehdotusta vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. Hautalan ja ed. Mäkipään ehdotusten välillä.

Ed. Hautalan ehdotus "jaa", ed. Mäkipään ehdotus "ei".

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 169 jaa- ja 7 ei-ääntä, 8 tyhjää; poissa 15. (Ään. 1)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Hautalan ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Kalliksen ja ed. Hautalan ehdotusten välillä.

Ed. Kalliksen ehdotus "jaa", ed. Hautalan ehdotus "ei".

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 100 jaa- ja 79 ei-ääntä, 6 tyhjää; poissa 14. (Ään. 2)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Kalliksen ehdotuksen.

3) Äänestys ed. Kalliksen ehdotuksesta puhemiehen ehdotusta vastaan.

Puhemiehen ehdotus "jaa", ed. Kalliksen ehdotus "ei".

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 97 jaa- ja 83 ei-ääntä, 3 tyhjää; poissa 16. (Ään. 3)

Eduskunta on hyväksynyt puhemiehen ehdotuksen.

Asia on loppuun käsitelty.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Maa- ja metsätalousvaliokunnan täydennysvaali

Ensimmäinen varapuhemies: Päiväjärjestyksen 1) asiana on maa- ja metsätalousvaliokunnan täydennysvaali.

Kun täydennysvaalia varten vaalisäännön 7 ja 19 §:n mukaisesti jätetyssä ehdokaslistassa, jonka puhemies on tänään tarkastanut ja hyväksynyt, on valiokunnan jäseniksi ehdotettu valittaviksi yhtä monta kuin vaalissa on valittavia, totean vaalisäännön 10 §:n nojalla, että vaali on yksimielinen ja että valituiksi ovat tulleet ehdokaslistan mukaisesti

maa- ja metsätalousvaliokuntaan jäseneksi ed. Saastamoinen ja häneltä vapautuvalle varajäsenen paikalle ed. Savela.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Ehdotus laiksi eräistä poikkeuksista kuntien valtionosuuslain 3 ja 4 §:n säännöksiin vuosina 1994 ja 1995

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 115

Hallintovaliokunnan mietintö n:o 8

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä. Viime tiistaina pidetyssä täysistunnossa julistettiin keskustelu asiasta päättyneeksi.

Keskustelussa on ed. Urpilainen ed. O. Ojalan kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotuksen, äänestää ”jaa”; jos ”ei” voittaa, on lakiehdotus hylätty.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s :
Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

”Jaa” äänestävät seuraavat edustajat:

Aho E., Ala-Harja, Ala-Nissilä, Alaranta, Anttila S.-L., Antvuori, Aula, Biaudet, Björkenheim, Donner, Dromberg, Enestam, Heikkinen, Huuhtanen, Häkämies, Ihamäki, Isohookana-Asunmaa, Jansson, Jokiniemi, Jouppila, Järvi-lahti, Jääskeläinen, Jätteenmäki, Kaarilahti, Kalli, Kallis, Kankaanniemi, Karhunen, Kauppinen, Kempainen, Kohijoki, Koistinen, Komi, Korkeaoja, Korteniemi, Korva, Koski, Kuittinen, Kuuskoski, Kääriäinen, Lahtinen, Laivoranta, Lamminen, Lax, Lehtinen, Lehtosaari, Leppänen J., Liikkanen, Lindqvist, Louvo, Malm, Markkula, Moilanen, Morri, Mäki-Hakola, Mölsä, Niinistö, Nordman, Näsi, Ollila, Pekkarinen, Pelttari, Perho-Santala, Pesälä, Pietikäinen M., Pietikäinen S., Piha, Puhakka, Pura, Rauramo, Rehn E., Rehn O., Renko, Renlund, Rossi, Ryyänänen, Röntynen, Saapunki, Saari, Saario, Saastamoinen, Sasi, Savela, Seivästö, Suhola, Taina, Takala, Tiuri, Toivonen, Turunen, Vanhanen, Varpasuo, Vihriälä, Viinanen, Viljanen, Virrankoski, Vuorensola, Väistö, Väyrynen, Westerlund, Zyskovicz ja Ääri.

”Ei” äänestävät seuraavat edustajat:

Aho R., Aittoniemi, Alho, Andersson, Anttila U., Apukka, Backman, Bell von, Gustafsson, Haavisto, Halonen, Hassi, Hautala, Helle, Hämäläinen, Iivari, Jurva, Kalliomäki, Kasurinen, Kautto, Kekkonen, Korhonen, Koskinen, Laakkonen, Laakso, Laaksonen, Lahikainen, Lahti-Nuutila, Laine, Laitinen, Leppänen P., Lindroos, Lipponen, Louekoski, Luhtanen, Luttinen, Luukkainen, Metsämäki, Muttilainen, Myller, Mäkelä, Mäkipää, Nikula, Nyby, Ojala A., Ojala O., Paasio, Paloheimo, Polvi, Polvinen, Puisto, Pulliainen, Rajamäki, Ranta, Rask, Riihijärvi, Rimmi, Rinne, Roos J., Rätty, Rönnholm, Savolainen, Seppänen, Skinnari, Stenius-Kaukonen,

Suhonen, Tennilä, Tuomioja, Tykkyläinen, Törnqvist, Ukkola, Urpilainen, Vehkaoja, Viljamaa, Vistbacka, Vuoristo, Vähäkangas, Vähänäkki ja Wahlström.

”Tyhjää” äänestää ed. Laukkanen V.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Astala, Hacklin, Hiltunen, Hurskainen, Jaakonsaari, Kanerva, Kivelä, Laukkanen M., Laurila, Linnainmaa, Mattila, Norrback, Paakkinen, Pykäläinen, Roos T., Rusanen ja Salolainen.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s :
Äänestyksessä on annettu 102 jaa- ja 79 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 17. (Ään. 4)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotuksen.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Ehdotukset laeiksi Oulun yliopistosta annetun lain ja Lappeenrannan teknillisestä korkeakoulusta annetun lain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 83
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 10

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s :
Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Ehdotus laiksi tapaturmavakuutuslain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 116
Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö n:o 20

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

5) Ehdotukset laeiksi työ- ja kansaneläkelainsäädännön muutoksenhakusäännösten uudistamisesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 117

Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuslaitoksen mietintö n:o 21

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Stenius - Kaukonen: Arvoisa puhemies! Pari viikkoa sitten keskustelimme täällä eläkkeiden korkeasta hylkäämisprosentista. Nyt esillä oleva hallituksen esitys työ- ja kansaneläkelainsäädännön muutoksenhakusäännösten uudistamisesta pyrkii, voi sanoa, ainakin osaltaan tuomaan korjausta näihin ongelmiin. Tämä ei sinänsä muuta perusteita, mutta pyrkii nopeuttamaan asioiden käsittelyä. Kuten hallituksen esityksessä todetaan, tarkoituksena on, että vakuutettu saisi entistä nopeammin oikean ratkaisun työ- ja kansaneläkettä koskeviin asioihinsa. Tämä on jo hyvä tavoite.

Tätäköön asiaa ei ole kovin nopeasti saatu eteenpäin. Valmisteluvaiheista ja aineistosta kertovassa kohdassa kerrotaan, miten vuonna 1976 oli jo Eläketurvakeskuksen asettaman itseoikaisu-työryhmän esitys, vuonna 1979 sosiaali- ja terveyshallinnon oikeussuojakomitea teki ehdotuksensa oikaisumenettelystä, vuonna 1982 työkyvyttömyyden arviointitoimikunta kiinnitti huomiota samaan ongelmaan, hallintolainkäyttökomitea ehdotti niin ikään itseoikaisun käytön laajentamista vuonna 1985 ja viimeksi eläketurvian muutoksenhakukomitea vuonna 1989 — siis tämäkin jo viisi vuotta sitten — ehdotti, että valitus ohjattaisiin aina ensin eläkelaitokseen eikä vali-

tusasteeseen. Tällöin eläkelaitos voisi ensisijaisesti itse oikaista aikaisempaa päätöstään, johon muutosta on haettu. Viisi vuotta meni siis viimeisen komiteamietinnönkin valmistumisesta, ennen kuin tämä asia eduskuntaan saatiin.

No, parempi myöhään kuin ei milloinkaan. Tämä on tärkeä asia ja voi varmaan todeta, että se on ylipäänsä saatu eduskuntaan, johtuu varmaan siitä, että tämä ei suoranaisesti aiheuta lisämenoja. Tietysti jos hakemuskäsittely nopeutuu ja saadaan oikeita päätöksiä eli myöntöpäätöksiä, eläkemenot voivat jossain määrin lisääntyä. Sen sijaan kun ei jouduta monen vuoden takaa maksamaan jälkikäteen eläkkeitä ja niille 16 prosentin viivästyskorkoa, se toisaalta tuo taas säästöä.

Työkyvyttömyyseläkkeiden ja yksilöllisten varhaiseläkkeiden myöntökäytännön suurin ongelma on se, että hylkyprosentit ovat koko ajan kasvaneet. Tämän vuoden ensimmäisellä ja toisella neljänneksellä kuntien eläkelaitoksessa ja yksityisellä sektorilla hylkäysaste on nyt ensimmäisen kerran ylittänyt jopa 60 prosentin. Mielestäni tästä ei voi sanoa mitään muuta, kuin että nämä luvut ovat täysin kestämättömiä.

Meille on yritetty selvittää kerta toisensa jälkeen korkeiden hylkäysprosenttien johtuvan siitä, että nykyään vain terveet suurin piirtein hakevat eläkettä. Näinhän asia ei ole. On totta, että on monia selittäviä tekijöitä, jotka osaltaan kertovat siitä, että myös sellaisia tekijöitä on olemassa, jotka edistävät ihmisiä hakemaan eläkettä. Yksi tietysti on suuri työttömyys. Pankkitoimihenkilöiden hakemusten suuri kasvu ja toimittajien hakemusten erityisen suuri kasvu osoittavat, että näillä aloilla työttömyys on viime vuosina tullut tutuksi. Se aiheuttaa tietysti turvattomuutta tulevaisuudesta ja sen kautta monta kertaa myös todellista sairastumista. Stressiä ja painetta, kun ei tiedä, miten toimeentulo on turvattu jatkossa, väistämättä kaikki eivät kestä, vaan tilanne johtaa todella sairastumiseen. Sen takia ei voi sanoa, että pelkästään työttömät terveet hakevat eläkettä varmistaakseen toimeentulonsa.

Itse olen 15 vuoden aikana lukenut tuhansia ja taas tuhansia lääkärintodistuksia ja pääasiassa ollut tekemisissä suoritusasteen työtä tekevien ihmisten eläkehakemusten kanssa. Voin todeta, että ei tilanne ole viime vuosina muuttunut siitä, mitä oli aikaisemmin, mutta voi sanoa, että vielä 90-luvun alkuvuosina eläke myönnettiin selvästi lääkärintodistusten perusteella helpommin kuin tällä hetkellä. Lääkärintodistukset ovat useimmiten keskussairaalan tai yliopistosairaalan lau-

suntoja ja edustavat alueensa korkeinta lääketieteellistä näkemystä ja tuntemusta, mutta näille lausunnoille ei anneta mitään arvoa.

Jo se, että ihmisiä palloitellaan paikasta toiseen ja hakemaan uutta lausuntoa taikka lähetetään työkyvyn arvioon erilaisiin laitoksiin, on omiaan lisäämään kustannuksia.

Monta kertaa on tarpeen, että asiaa myös sitten selvitetään, jos ensin tulee hylkypäätös. Hankitaan uutta selvitystä. Koska se sitten ensisijaisesti eläkelaitoksessa oikaistaan, tämä menettely on perusteltu ja tarpeellinen. Toivottavasti se tulee myös osoittamaan, että oikaisumenettely on semmoinen keino, jota tullaan käyttämään, eikä niin, että vaikka asiat eläkelaitoksessa uudestaan tutkitaan, päätös ei kuitenkaan miksikään muutu.

Tässä vaiheessa olen optimistinen lain vaikutuksista. Valiokunta on mietinnössään korostanut kahta asiaa:

Ensinnäkin että myös suullisen käsittelyn pitäisi olla mahdollinen. Suullista käsittelyä nyt ei valitusasteissa käytetä, ja asiaa perustellaan juturuuhkilla. Valitusten käsittelyajathan ovat jälleen pidentyneet ja ovat suorastaan oikeusturvaa loukkaavan pitkiä.

Toinen asia, johon valiokunta kiinnittää huomiota ja pyytää ponnien muodossa hallitukselta selvitystä, on se, että tällä hetkellä kansaneläkelaisissa ei vaadita eläkkeen myöntämislle yhtäjaksoista vähintään vuoden mittaista työkyvyttömyyttä, niin kuin työeläkelaisissa. Tämä työeläkelain vaatimus johtaa siihen, että esimerkiksi sairaspäivärahan päättymisen jälkeen eläke ei alkaen välittömästi. Sairaspäivärahausihan on sinänsä yksistään täysi vuosi, joten jos siitä edetäisiin vaikka kuukausi tai kolme, periaattessa, jos se alkaa välittömästi, eläke voidaan työeläkepuolellakin myöntää.

Mutta päivärahan päättymisen jälkeen molemmistakin eläkelaitoksista saattaa tulla hylkypäätös, ja muutaman kuukauden kuluttua ihminen joutuu sitten esimerkiksi leikkaukseen. Minulla oli yksi sellainen tapaus, että henkilöltä oli leikattu molemmat kädet eikä kukaan väittänyt, että hän sinä aikana, kun ne kädet olivat paketissa, olisi ollut työkykyinen. Kansaneläke myönnettiin muutamaksi kuukaudeksi, mutta työeläkettä ei voi myöntää juuri sillä perusteella, että tämän työkyvyttömyyden ei arvioitu kestävän yhtäjaksoisesti vähintään vuotta ja sairaspäivärahan päättymisestä oli kulunut jo useita kuukausia.

Tämä on sinänsä pieni asia, mutta kaikki tällaiset väliinpuotoamiset aiheuttavat tilanteet pi-

täisi saada korjatuksi. On ikävä, että näitä täytyy aina monta kertaa, kerta toisensa jälkeen, esittää, ennen kuin niihin tulee ratkaisu. Toivon, että tämän valiokunnan ponnien pohjalta asiaan saadaan pikaisesti korjaus.

Mainitussa tapauksessa vakuutusosituksen päätöksellä kahden vuoden jälkeen eläke tuli kyllä alkaen välittömästi sairaspäivärahan päättymisestä. Vaikka tässäkin yritin oikaisumenettelyä moneen kertaan ja Kansaneläkelaitos oli valmis oikaisemaan ja tekikin oikaisun ihan alusta alkaen, työeläkelaitokset viivytelivät. Tällä hetkellä näin on hyvin usein: tietysti tilanteita on puolin ja toisin, mutta oman kokemukseni mukaan useimmiten on niin, että työeläkelaitos on se, joka ei halua eläkettä myöntää ja aiheuttaa ihmisille suuria ongelmia, varsinkin kun työeläkkeen osuus tietysti kokonaiseläkkeestä useimmiten jo nykyaikana alkaa olla suurempi.

Nyt, on ollut esillä mahdollisuus ja sosiaali- ja terveysministeriön ja työmarkkinajärjestöjen välillä käydään neuvotteluja siitä, että työeläkepuoli olisi yksin se, joka ratkaisisi, ja Kansaneläkelaitos seuraisi automaattisesti työeläkepuolen ratkaisua. Tämmöistä menettelyä en voi missään tapauksessa kannattaa, koska kokemus osoittaa kuitenkin, että Kansaneläkelaitoksella on paremmat mahdollisuudet näitä selvittää. Sillä on koko maata kattava verkko. Meillä on paljon pieniä eläkesäätiöitä, eikä voi olettaa, että ne hankkivat niin laajaa asiantuntemusta, että pystyvät tekemään riittävän laajoja selvityksiä. Sen vuoksi järjestelmä, jossa työeläkepuoli yksin ratkaisisi asian ja Kansaneläkelaitos seuraisi ratkaisua, ei vastaa eläkkeenhakijoiden etuja.

Toivon, että esityksen valmistelu suorastaan loppuu ja eduskunnan keskusteluista kävisi ilmi, että eduskunta ei ole valmis tällaista hyväksymään.

Ed. S k i n n a r i : Arvoisa puhemies! On ollut sinänsä myönteistä, että hallitus on pystynyt tällaisen esityksen antamaan, joka valiokunnassa on yksimielisesti hyväksytty. Se tulee todellakin parantamaan vakuutettujen asemaa, mutta se ei poista sitä käytännön tosiasiaa, että säästäminen näkyy myös eläkeratkaisuissa, eli vaikka lait eivät ole muuttuneet, hylkäysprosentit ovat kasvaneet. Näin suuren työttömyyden aikana erityinen ongelma on syntynyt siitä, että kun sairausvakuutuksen päivärahaus eli vuosi on tullut täyteen ja henkilö on sairas ja hakee työkyvyttömyyseläkettä tai yksilöllistä varhaiseläkettä riip-

puen iästä, työvoimatoimistossa ilmoittautuvaa tällaista henkilöä ei oteta työttömäksi työnhakijaksi, sillä katsotaan, että hän on sairas, koska hän hakee työkyvyttömyys- tai yksilöllistä varhaiseläkettä.

Käytännössä tämä johtaa siihen tilanteeseen, että nämä henkilöt saavat nolla markkaa eli putoavat täydellisesti väliin. Tämän tyyppisiä tilanteita tämä laki ei tietenkään poista.

Tämän työttömyyden aikana on selvästi havaittavissa se, että meillä Suomessa laiminlyödään työelämän monet ongelmat, työpaikkojen kehittäminen sekä fyysisesti ja henkisesti. Näin ollen paineet siirtyä työkyvyttömyyseläkkeelle Suomessa ovat edelleen tavattoman suuret. Tähän pitäisi muiden lainmuutosten lisäksi kiinnittää entistä enemmän huomiota. Se on hallituksen, mutta myös työmarkkinajärjestöjen asia.

Ed. Stenius-Kaukonen: Rouva puhemies! Ed. Skinnari otti esille ongelman, joka, jos ed. Skinnari ja työvoimatoimistot tuntisivat tämän työttömyysturvalain tulkinnan, ei olisi ongelma.

Tosiasia on, että hyvin monella taholla on sama käsitys kuin ed. Skinnarilla, eli että henkilöä, jolla on B-lausunto työkyvyttömyydestä, ei oteta työvoimatoimistoon työnhakijaksi. Mutta työttömyysturvalaki on selkeästi kirjoitettu niin, että henkilö, joka ei saa sairauspäivärahaa eikä eläkettä, voi olla työvoimatoimistossa työnhakijana ja hänelle voidaan tarjota vain hänen työkykyään vastaavaa työtä. Juuri tämän pykälän, työttömyysturvalain 5 §:n, tulkinta tuottaa monille työvoimatoimistoille ylivoimaista vaikeutta. Enkä sinänsä ihmettele sitä, koska onhan aivan hullunkurista, että ihmiselle, joka on sairas, ainoa paikka, mistä hän voi rahaa saada, ettei putoa väliin, on työvoimatoimisto.

Tämä asia pitäisi ehdottomasti korjata: esimerkiksi sairauspäivärahaa voitaisiin myöntää pidemmän ajan ja sitten tietysti niin, että eläkkeet myönnettäisiin. Mutta vaikka työsuhde olisi voimassa ja jos työnantaja kirjoittaa todistuksen, että ei ole tarjota työkykyä vastaavaa työtä, niin kun tämän todistuksen kanssa ilmoittautuu työvoimatoimistoon, henkilö otetaan kirjoihin. Jos ei oteta, työttömyysturvalautakunnan ennakkopäätöksiä löytyy iso kassa, joissa osoitetaan, että mainitsemallani tavalla on meneteltävä. Aika monen työvoimatoimiston kanssa on jouduttu tämä asia erikseen selvittämään, asia on sitten lopulta hoitunut. Mutta tämä on työttömyysturvalain tulkinta.

Ed. Kempainen: Arvoisa puhemies! Ed. Stenius-Kaukonen on usein ottanut esille eläkehakemusten hylkäysasian. Asia ei kyllä valitettavasti ole noin yksinkertainen, eikä sitä voi tuollaisena nähdä. Onhan Suomessa eläkkeelle siirtymisikä Euroopan alhaisin, ja päinvastoin se on ongelma. Se, että hylkäysten määrä lisääntyy nimenomaan työttömyyden kasvaessa, ei sekään ole loogista, se, että joutenolo pahentaa sairautta. Kun tällä tavalla tapahtuu, kyllähän silloin jotakin vikaa on meidän järjestelmisämme.

Minä sanon, että suurin vika on siinä, että meillä ei ole sellaista eläkkeellesiirtymisjärjestelmää, jossa ihminen itse voi arvioida työkykynsä ja itse päättää työnsä tahdista. Sen vuoksi tähänkin ongelmaan ratkaisu olisi osa-aikaeläkejärjestelmä. Ikärajan pitäisi olla alempi kuin yksilöllinen varhaiseläke, jossa suurimmat hylkäysprosentit ovat.

On turhaa panna vain käsittelijöiden syyksi näitä hylkäysprosentteja. Kun siellä käytännössä toimii, toteaa, että kyllä se on yksi tapa saada sellainen etu, joka on kunniallisempi ja helpompi kuin työttömyyskorvaus. Minun mielestäni suurin ongelma tässä on nimenomaan se, että osa-aikaeläkejärjestelmä ei toimi. Sen ikäraja pitäisi saada alemmaksi kuin yksilöllisen varhaiseläkkeen.

Ed. Stenius-Kaukonen: Arvoisa puhemies! Valitettavasti ensimmäisessä puheenvuorossani jätin tuomatta esille sen vaihtoehdon, joka mielestämme on tässä tilanteessa tarpeellinen. Olen siitä puhunut kyllä lukemattomia kertoja täällä. Ed. Kempaisen kanssa olen täsmälleen samaa mieltä, että järjestelmässä ja laeissa on se vika ja että niitä pitäisi korjata.

Me olemme ehdottaneet korjaukseksi sitä, että tässä työttömyystilanteessa pitäisi saada sukupolvenvaihdoseläke palkansaajille ja muillekin yrittäjille kuin vain maatalousyrittäjille. Tämä olisi tilapäinen väliaikainen laki, joka mahdollistaisi sen, että väsyneet, vuosikymmeniä työssä olleet voisivat jäädä eläkkeelle, kun nuorempi otetaan tilalle.

Järjestely ei tietysti ratkaise niiden henkilöiden tilannetta, jotka tällä hetkellä ovat jo työttömänä. Silloin tietysti työttömyyseläkkeen ikärajan väliaikainen alentaminen voisi tuoda tähän ongelmaan ratkaisun. Tai selkeästi työttömyyden huomioon ottaminen yhtenä painavana tekijänä, kun yksilöllistä varhaiseläkettä arvioidaan, ja ikärajan palauttaminen 55 vuoteen.

Olen myös sitä mieltä, että osa-aikaeläkejärjestelmä olisi erittäin käyttökelpoinen, hyvä ja myös kustannuksiltaan edullinen. Mehän valiokunnassa olemme nimenomaan yhdessä vaatineet, että sen ikärajaa pitäisi alentaa, mutta kun ikärajaypökälä on ollut auki, ei ole löytynyt rohkeutta tehdä muutosta itse laissa. Niin kauan kuin se on toivomusten tasolla, asia ei näytä etenevän. Mutta todella osa-aikaeläkejärjestelmän kehittäminen on yksi tärkeä elementti siinä, miten näistä ongelmista ehkä voitaisiin päästä eroon.

Ed. Kemppainen: Arvoisa puhemies! Keskustelun aihe laajenee vähän liikaa, mutta kun meillä on yleisesti tarve nostaa eläkeikää, niin on aika vaikeaa esittää samaan aikaan sitä laskettavaksi.

Silloin, kun nimenomaan hylkäyksistä puhutaan, tehokkain tapa olisi, ettei tarvittaisi ulkopuolista erotuomaria, ulkopuolista järjestelmää joka mittaa, oletko sinä työkykyinen vai ei, vaan ihmisen pitäisi voida itse päättää siitä. Loogisempi ratkaisu olisi, että nostettaisiin yksilöllisen varhaiseläkkeen ikärajaa, että ihmisille jää asennoitumisvaihe, että hän itse miettii miten on. Se eläkepommihan kasvaa, jos me tällä tavalla suurennaamme eläkeläisikaluokkaa ja teemme järjestelmään uusia virheitä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

6) Ehdotus laiksi työntekijän eläkelain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 118
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 22

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

7) Ehdotus laiksi väestötietolain 2 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 122
Hallintovaliokunnan mietintö n:o 9

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö n:o 9. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 2 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

8) Ed. Rimmin ym. lakialoite n:o 53 laiksi vuosilomalain 3 §:n muuttamisesta

lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti työasiainvaliokuntaan.

9) Ed. Kauton ym. lakialoite n:o 54 laiksi tuloverolain 58 §:n muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Kautto: Arvoisa puhemies! Haluaisin muutamalla sanalla perustella tätä lakialoitettani. Tosiasiassa tässä on kyse vain yhdestä sanasta ja sen sanan poistamisesta liittyen verovähennysoikeuksiin. Aikaisemman käytännön mukaisesti opintolain kokonaisuudessaan oli verovähennyiskelpoista. Silloin sitä saattoi vähentää riippumatta siitä, oliko se valtion takamaa vai mahdollisesti henkilön muulla tavoin hankkimaa.

Nyt tässä laissa on kuitenkin määritelmä siitä, että vain valtion takaama opintolaina on vähennyskelpoinen. Tämä on johtanut siihen, että kun aikaisemmin lainasta saattoi tehdä kuluvähennyksen, niin tänään ei enää voikaan. Ilmeisesti kunnat ovat hyvin ahkerasti ottaneet lain käyttöönnsä eli jopa jälkikanto uhkaa monta sellaista henkilöä, joka on ottanut muuta kuin valtion takaamaa lainaa opiskelunsa rahoittamiseen.

Tämä tulee haittaamaan erityisesti aikuisopiskelijoiden lisä- ja erityisopiskeluja, mutta uskon, että tämä tulee vaikeuttamaan myös monien sellaisten nuorten opintomahdollisuuksia, jotka haluaisivat opiskella ulkomailla. Lisäksi täytyy muistaa se, että monet joutuvat ilmeisesti tulevaisuudessa yhä enenevässä määrin vaihtamaan ammattia. Silloin myös lisäopiskelu on tarpeen.

Tähän perustuen toivonkin, että esittämäni korjaus voitaisiin asiaan tehdä. En usko, että tämä aiheuttaisi sinänsä suuria valtiontaloudellisia kustannuksia, mutta näille henkilöille tämä on erittäin tärkeä jatkossakin.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ensi tiistain täysistuntoon:

10) Lakivaliokunnan mietintö n:o 13 (HE 121)

11) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 38 (HE 101)

12) Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö n:o 23 (HE 128)

13) Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö n:o 24 (HE 165)

Ensimäinen varapuhemies:
Eduskunnan seuraava täysistunto on ensi tiistaina kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 13.33.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Jouni Vainio

